

Mẹ... Trong Thơ và Ca Dao

Bích Phượng

"Mẹ già như chuối ba hương
Như xôi nếp một như đường mía lau
Mẹ như bể rộng trời cao
Ngọt dòng suối mát sáng sao chín tầng."
(Dáng mẹ hiền - Việt Hải)

Tình mẹ là biểu tượng thiêng liêng cao đẹp nhất, truyền thống thờ mẹ kính cha đã in sâu vào tâm hồn của người dân Việt và văn hóa dân tộc Việt Nam. Người dân Tây phương có ngày lễ Hiền Mẫu, tổ chức vào ngày chủ nhật thứ hai của tháng 5 dương lịch... Cũng như người dân Việt Nam có ngày lễ Vu Lan để tỏ lòng kính yêu người thân mến nhất trên đời, tức là người Mẹ của chúng ta.

Mẹ là tất cả, là những gì ngọt ngào và trân quý nhất ...Từ lúc cất tiếng khóc oa oa chào đời đến lúc thân xác trở về với cát bụi, không ai có liên hệ mật thiết và dịu dàng với ta cho bằng Mẹ. Không ai yêu thương và chăm sóc ta cho bằng Mẹ. Mẹ cưu mang ta chín tháng mười ngày, mang nặng đẻ đau, nâng niu bú mớm vỗ về yêu thương...

*Gió mùa thu mẹ ru con ngủ
Năm canh chày thức đủ năm canh
Ngồi buồn nhớ mẹ ta xưa
Miệng nhai cơm búng lưỡi lừa cá xương*
Ca Dao Việt Nam

Mẹ vui với niềm vui của con thơ, đau đứt cả ruột gan mỗi khi chăm sóc con trẻ ốm đau, Người vui trong cái vui nhỏ bé nhất, đau khổ trong cái khổ đau lớn nhất ...Suốt cuộc đời, đời mẹ đã gắn liền với đời con...Mẹ là dòng suối trong, là bóng mát dịu êm che chở và nuôi nấng ta lớn khôn, là chốn ta tựa nương tháng năm... Chỉ có trong vòng tay yêu thương của mẹ ta mới cảm thấy đầy đủ, ấm áp, thấm nhuần chất ngọt của tình mẹ, thơm nồng nàn như "chuối ba hương", dịu như "xôi nếp một" và đậm đà ngọt lịm như "đường mía lau".

*Mẹ, Mẹ là lọn mía ngọt ngào
Mẹ, Mẹ là nải chuối buồng cau
Là tiếng đé đêm thâu
Là nắng ấm nương dâu
Là vốn liếng yêu thương cho cuộc đời...*
(Bông hồng cài áo - Thích Nhất Hạnh)

Mẹ là tình thương . Tình mẹ là nguyên thủy , là cội nguồn của mọi tình cảm thương yêu. Như dòng nước trong nguồn chảy ra, tình mẹ là bất tận. Mẹ yêu thương con, vô bến bờ, vô điều kiện. " Không có tình yêu nào hơn được tình của người thí mạng vì người mình thương. Đây mới là cách dựng xây tình yêu đích thật, bằng hy sinh quên mình " . . Trái tim mẹ chan chứa tình người, hy sinh, chịu đựng, sẵn sàng cho đi mà chẳng bao giờ chờ hồi đáp lại ...

*Lòng Mẹ bao la như biển Thái Bình rạt rào,
Tình Mẹ tha thiết như giòng suối hiền ngọt ngào,
Lời Mẹ êm ái như đồng lúa chiều rì rào.
Tiếng ru bên thềm trăng tà soi bóng Mẹ yêu.
Lòng Mẹ thương con như vàng trăng tròn mùa thu.
Tình Mẹ yêu mến như làn gió đưa mặt hồ.
Lời ru man mác êm như sáo diều dật dờ.
Nắng mưa sớm chiều vui cùng tiếng hát trẻ thơ.
Thương con thao thức bao đêm trường,
Con đà yên giấc Mẹ hiền vui sướng biết bao.*

*Thương con khuya sớm bao tháng ngày.
Lặn lội gieo neo nuôi con tới ngày lớn khôn.
Dù cho mưa gió không quản thân gầy Mẹ hiền.
Một sương hai nắng cho bạc mái đầu buồn phiền.
Ngày đêm sớm tối vui cùng con nhỏ một niềm.
Tiếng ru êm đềm mẹ hiền năm tháng triền miên...
(Lòng Mẹ - Y Vân)*

Mẹ là vị giáo sư đầu tiên dạy cho ta biết thế nào là yêu thương, biết thể hiện tình yêu và cảm nhận tình yêu...
Tục ngữ Việt nam có nói: "mất mẹ liếm lá đầu đường" ...Không có mẹ trái tim ta trở nên khô héo vô tình...

Mẹ là Thơ. Trong ngôn ngữ thi ca của thế giới, dân tộc nào cũng có những vần thơ chứa chan tình mẹ.

*Only One
Hundreds of stars in the pretty sky;
Hundreds of shells on the shore together;
Hundreds of birds that go singing by;
Hundreds of bees in the sunny weather.
Hundreds of dewdrops to greet the dawn;
Hundreds of lambs in the purple clover;
Hundreds of butterflies on the lawn;
But only one mother the wide world over.
George Cooper (1820 - 1876)*

Mẹ chỉ một mà thôi !

*Trên trời lấp lánh hàng trăm vì sao
Dưới biển trăm ngàn ốc đảo xinh xắn
Hàng trăm loài chim đua hót cùng nhau
Trăm chú ong thành thoi bay trong nắng*

*Trăm giọt sương mai chào đón ngày mới
Hàng trăm cừu non nhờn nhờn trên đồi
Trăm con bướm lạ đùa vui bay lượn
Nhưng trên đời, mẹ chỉ một mà thôi!
(Diễm Vi phỏng dịch)*

Mẹ là kết tinh, là nguồn sống của tất cả những thiên anh hùng ca, những đại sử thi, những trường thiên tình sử và cả trong những vần thơ đường thi đơn sơ, thâm thúy. Thế giới Đường thi là một thế giới huyền thoại thần tiên thoát tục, phong phú, đa dạng, bát ngát, vô biên, vô tận... Những bài thơ Đường Thi thường đậm nét trung- hiếu - nhân- nghĩa... Nhà thơ thời Trung Đường Mạnh Giao đã vinh danh hình ảnh người mẹ hiền qua bài " Du tử ngâm " :

DU TỬ NGÂM

*Từ mẫu thủ trung tuyến
Du tử thân thương y
Lâm hành mật mật phùng
Ý khủng trì trì quy
Thùy ngôn thốn thảo tâm
Báo đắc tam xuân huy
Mạnh Giao*

KHÚC NGÂM CHO ĐỨA CON ĐI XA

Bản dịch của Trần Trọng San:

Mẹ hiền sợi chỉ cầm tay
Khâu lên tấm áo trước ngày con đi
Đường kim khăng khít chính y
Sợ con chậm trễ không về lại ngay
Ai rằng tắc cổ lòng này
Mà đèn đáp nổi ánh trời ba xuân?

Bản dịch của Trần Trọng Kim

Mẹ từ sợi chỉ trong tay
Trên mình du tử áo may vội vàng
Sắp đi mũi chỉ kỹ càng
Sợ con đi đó nhờ hàng trễ lâu
Chút lòng tắc cổ để đâu
Bóng ba xuân đáp ơn sâu cho người

Hình ảnh người mẹ già chịu đựng đôn đau một đời như những bà mẹ Việt Nam, trong cảnh khói lửa triền miên ly loạn, giữa tang thương đổ nát điêu tàn, lặn lội nắng mưa, gánh nặng vai gầy sương gió, lưng còng lam lũ nhọc nhằn, chua xót đau quặn thắt ruột gan khi những người con du tử của Mẹ ra đi bảo vệ giang sơn gấm vóc, như những cánh chim bạt gió bay đi không hẹn ngày về...Mẹ già ngồi khâu chiếc áo nghĩa tình, gửi từng sợi nhớ sợi thương vào từng mũi chỉ đường kim, thầm mong manh áo có thể đủ sưởi ấm thân con trên con đường lưu lạc viễn xứ tha phương nơi đất khách quê người.

Mẹ là câu ca dao, là tiếng hát ru hời. Từ khi còn nằm nôi, lời ru của mẹ dặt dìu con thơ chập chững vào đời.

Gió mùa thu mẹ ru mà con ngủ
Năm (ơ) canh chày,
Năm (ơ) canh chày, thức đủ vừa năm
Hỡi chàng chàng ơi, hỡi người người ơi
Em nhớ tới chàng, em nhớ tới chàng
Hãy nín nín đi con, hãy ngủ ngủ đi con
Con hời là con hời, con hời con hời
Con hời con hời, hời con!
(Ru con- Dân ca Nam Bộ)

Hình ảnh người mẹ hiền đong đưa võng, ru con trong những buổi trưa hè oi bức hay trong những đêm trường, vò võ thức đủ năm canh cho ta thấy tình yêu của mẹ sâu diệu vội, bao la như biển cả, êm ả như tiếng sáo chiều thu, ngọt ngào như cơn mưa đồng nội:

Mẹ ngồi ru con đong đưa võng buồn, đong đưa võng buồn
Mẹ ngồi ru con mây qua đầu ghềnh, lạy trời mưa tuôn
Lạy trời mưa tuôn cho đất sợi mềm hạt mầm vun lên
Mẹ ngồi ru con nước mắt nhọc nhằn xót xa đời mình
Trịnh Công Sơn

Tình mẹ như hơi thở sưởi ấm lòng các con trong những ngày lữ thứ xa quê hương. Trên bước chân phiêu dạt xứ người, thời gian âm thầm trôi qua những tháng ngày phiền muộn nhớ thương, tưởng nhớ về mẹ luôn âm ỉ trong lòng từng đứa con du tử

Thấm thoát ra đi mấy độ rồi
Nhớ về quê mẹ mãi không thôi
Bao năm xa vắng lòng ray rứt
Nấc nghẹn tuôn trào lệ đắng môi

*Mẹ ơi, con yêu nhớ mẹ nhiều
Âm thầm lặng lẽ dạ xót xa
Phố lạ gì ở đây con lỡ bước
Lấn thềm lang thang mỗi sớm chiều...*
(Nhớ mẹ - thơ VK)

Mẹ là một món quà lớn nhất mà cuộc đời tặng cho ta, những kẻ đã và đang có mẹ. Có bao giờ ta quên được những nụ cười hiền hoà, những ánh mắt trìu mến của Mẹ đã dành cho ta? Cho tới lúc nhắm mắt xuôi tay, trái tim chúng ta sẽ vẫn còn rộn ràng xúc động khi nghe tên Mẹ, vì mẫu tử là tình yêu vĩnh cửu. Tất cả đều là hiện thân của mẹ.

Cám ơn mẹ đã là mẹ của con và đã yêu thương con... Giờ đây con cũng đã là mẹ , con đã hiểu thế nào là tấm lòng của mẹ . Nơi phương xa, con thành tâm dâng về mẹ lời nguyện chúc bình an...Con gái vẫn yêu mẹ suốt đời!

*Mẹ chờ con gái đã lâu
Lấy chồng xứ lạ đêm thâu nhớ nhà
Bây giờ ở xứ người ta
Nguyện cầu cho mẹ tuổi già bình yên...*
(Nửa đêm nhớ mẹ - thơ Việt Hải)

Bích Phượng
Viết tại Paris